

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

5 päivänä lokakuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö – Julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevat sopimukset – Direktiivi 2004/18/EY – 1 artiklan 9 kohta – Käsite ”hankintaviranomainen” – Yhtiö, jonka osakekanta on hankintaviranomaisen omistuksessa – Konzernin sisäiset liiketoimet

Asiassa C-567/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Vilniaus apygardos teismas (Vilnan alueellinen tuomioistuin, Liettua) on esittänyt 21.10.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 2.11.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

”LitSpecMet” UAB

vastaan

”Vilniaus lokomotyvų remonto depas” UAB,

”Plienmetas” UAB:n

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja T. von Danwitz, presidentti K. Lenaerts, joka hoitaa neljännen jaoston tuomarin tehtäviä, sekä tuomarit E. Juhász (esittelevä tuomari), C. Vajda ja C. Lycourgos,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: hallintovirkamies I. Illéssy,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 9.2.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- ”LitSpecMet” UAB, edustajinaan C. Maczkovics, R. Martens ja V. Ostrovskis, advokatai,
- ”Vilniaus lokomotyvų remonto depas” UAB, edustajinaan D. Soloveičik, advokatas, ja G. Jokubauskas, yhtiön edustaja,
- Liettuan hallitus, asiamiehinään D. Kriauciūnas, D. Stepanienė ja R. Butvydytė,

* Oikeudenkäyntikieli: liettua.

- Saksan hallitus, asiamiehenään J. Möller,
  - Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ja F. Batista,
  - Euroopan komissio, asiamiehinään A. Tokár, A. Steiblyté ja J. Jokubauskaitė,
- kuultuaan julkisasiamiehen 27.4.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/18/EY (EUVL 2004, L 134, s. 114), sellaisena kuin se on muutettuna 30.11.2011 annetulla komission asetuksella (EU) N:o 1251/2011 (EUVL 2011, L 319, s. 43) (jäljempänä direktiivi 2004/18), 1 artiklan 9 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain ”LitSpecMet” UAB ja ”Vilniaus lokomotyvų remonto depas” UAB (jäljempänä VLRD) ja jossa on kyse rautametallisten tankojen hankintaa koskevasta sopimuksesta, jonka viimeksi mainittu on osittain antanut LitSpecMetille.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivi 2004/18 on 18.4.2016 alkavin vaikutuksin kumottu ja korvattu julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18 kumoamisesta 26.2.2014 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2014/24/EU (EUVL 2014, L 94, s. 65).
- 4 Direktiivin 2004/18 1 artiklan 2 kohdan c alakohdassa ”julkisia tavarahankintoja koskevat sopimukset” määriteltiin niin, että niillä tarkoitettiin julkisia hankintoja koskevia sopimuksia, jotka olivat muita kuin julkisia rakennusurakoita koskevia sopimuksia ja joiden tarkoituksena oli tuotteiden osto, leasing, vuokraus tai osamaksulla hankkiminen osto-optioin tai ilman niitä.
- 5 Direktiivin 1 artiklan 9 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Hankintaviranomaisina’ pidetään valtiota, alueellisia tai paikallisia viranomaisia, julkisoikeudellisia laitoksia sekä yhden tai useamman edellä tarkoitettun viranomaisen tai julkisoikeudellisen laitoksen muodostamia yhteenliittymiä.

’Julkisoikeudellisella laitoksella’ tarkoitetaan laitosta,

- a) joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta,
- b) joka on oikeushenkilö, ja
- c) jota joko rahoittaa pääosin valtio, alueellinen tai paikallinen viranomainen taikka muu julkisoikeudellinen laitos tai jonka johto on näiden laitosten valvonnan alainen taikka jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä valtio, alueellinen tai paikallinen viranomainen taikka muu julkisoikeudellinen laitos nimittää yli puolet.

--”

- 6 Direktiivin 7 artiklassa, jonka otsikko oli ”Julkisten hankintojen kynnysarvot”, säädettiin seuraavaa:

”Tätä direktiiviä sovelletaan julkisia hankintoja koskeviin sopimuksiin, joita ei jätetä sen soveltamisalan ulkopuolelle 10 ja 11 artiklassa tarkoitettujen poikkeusten eikä 12–18 artiklan nojalla ja joiden ennakoitu arvo ilman arvonlisäveroa vastaa vähintään seuraavia kynnysarvoja:

--

- b) 200 000 euroa

– muiden kuin liitteessä IV tarkoitettujen hankintaviranomaisten tekemien julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten osalta,

--”

Liettuan oikeus

- 7 Julkisista hankinnoista annetun Liettuan lain (Lietuvos Respublikos viešujų pirkimų įstatymas), jolla direktiivi 2004/18 saatetaan osaksi Liettuan oikeutta, 4 §:ssä, jonka otsikko on ”Hankintaviranomaiset”, säädetään seuraavaa:

”1. Hankintaviranomaisena pidetään

- 1) valtion viranomaista tai paikallisviranomaista
- 2) julkis- tai yksityisoikeudellista oikeushenkilöä, joka täyttää tämän pykälän 2 momentissa säädetyt edellytykset
- 3) tämän momentin 1 kohdassa tarkoitettujen viranomaisten ja/tai tämän momentin 2 kohdassa tarkoitettujen julkis- tai yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden yhteenliittymää
- 4) tämän lain 70 §:n 1 momentin 2–4 kohdassa tarkoitettuja vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivia hankintayrityksiä.

2. Hankintaviranomaisena pidetään julkis- tai yksityisoikeudellista oikeushenkilöä (muuta kuin valtakunnallista viranomaista tai paikallisviranomaista), jos sen koko toiminnalla tai sen toiminnan tietyllä osalla on tarkoitus tyydyttää erityisesti yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta, ja jos se täyttää ainakin yhden seuraavista edellytyksistä:

- 1) yli 50 prosenttia sen toiminnasta rahoitetaan valtion viranomaisten tai paikallisviranomaisten talousarviosta tai muista valtion tai paikallisviranomaisten varoista taikka muiden tässä momentissa tarkoitettujen julkis- tai yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden varoista
- 2) määräysvaltaa siinä käyttää (sitä johtaa) valtakunnallinen viranomainen tai paikallisviranomainen taikka muu tässä momentissa tarkoitettu julkis- tai yksityisoikeudellinen oikeushenkilö
- 3) tässä momentissa tarkoitettut valtakunnalliset viranomaiset tai paikallisviranomaiset taikka julkis- tai yksityisoikeudelliset oikeushenkilöt nimittävät yli puolet sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä. --”

- 8 Julkisia hankintoja koskevan Liettuan lain 10 §:n 5 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tämän lain säännöksiä ei sovelleta silloin, kun hankintaviranomainen tekee sopimuksen sellaisen siitä oikeudellisesti erillisen yksikön kanssa, jossa se käyttää samanlaista määräysvaltaa kuin omissa yksiköissään tai elimissään ja joka on sen yksinomaisessa omistuksessa (tai jota kohtaan se käyttää valtiolle tai paikallisviranomaisille kuuluvia oikeuksia ja velvollisuuksia ainoana osakkaana), ja kun sen määräysvallassa olevan yksikön edellisen tilikauden (tai yksikön perustamisesta kuluneen ajanjakson aikana, jos se on harjoittanut toimintaansa vähemmän kuin yhden tilikauden) liikevaihdosta vähintään 90 prosenttia on peräisin toiminnasta, jonka tarkoituksena on tyydyttää hankintaviranomaisen tarpeet tai mahdollistaa sen tehtävien hoitaminen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 9 VLRD on kaupallinen yhtiö, joka on perustettu vuonna 2003 Liettuan rautatieyhtiön (”Lietuvos geležinkeliai” AB) uudelleenjärjestelyn seurauksena ja jonka toimialana on muiden muassa veturien, junavaunujen sekä sähköisten vetovaunujen ja moottorikäyttöisten vetolaitteiden valmistus ja huolto.
- 10 VLRD on Liettuan rautatieyhtiön – sen ainoan osakkaan – tytäryhtiö. Liettuan rautatieyhtiö oli tosiseikkojen tapahtuma-aikaan VLRD:n suurin asiakas, koska sen tilausten osuus VLRD:n liikevaihdosta oli lähes 90 prosenttia.
- 11 Vuonna 2013 VLRD julkaisi rautametallisten tankojen ostamisesta lyhennetyn hankintailmoituksen, johon LitSpecMet vastasi; se valittiin sopimuspuoleksi vain osasta tarjoustaan.
- 12 LitSpecMet vaati kyseisen hankintamenettelyn kumoamista ja sellaisen uuden hankintailmoituksen julkaisemista, joka olisi julkisia hankintoja koskevan Liettuan lain mukainen, koska LitSpecMetin mukaan VLRD oli mainitussa laissa tarkoitettu hankintaviranomainen.
- 13 Vaatimuksensa tueksi LitSpecMet väitti pääasiallisesti yhtäältä, että VLRD oli perustettu täyttämään Liettuan rautatieyhtiön, joka on valtion rahoittama ja julkisen palvelun tehtävää hoitava yritys, tarpeet, ja toisaalta, että olosuhteet, joissa VLRD hoiti emoyhtiönsä tarpeiden mukaiset palvelusuoritukset ja myynnit, eivät vastanneet tavanomaisia kilpailuolosuhteita. LitSpecMetin mielestä nämä seikat riittivät päätelmään, jonka mukaan VLRD:n toiminnalla oli tarkoitus tyydyttää yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta, joten kyseinen yhtiö oli hankintaviranomainen, johon oli sovellettava julkisia hankintoja koskevia sääntöjä.
- 14 Vilniaus apygardos teismas (Vilnan alueellinen tuomioistuin, Liettua) hylkäsi LitSpecMetin vaatimukset. Lietuvos apeliacinis teismas (Liettuan muutoksenhakutuomioistuin) pysytti kyseisen ratkaisun.
- 15 Ensimmäisessä oikeusasteessa annetun ratkaisun pysyttäessään Lietuvos apeliacinis teismas totesi muun muassa, että VLRD oli perustettu harjoittamaan liiketoimintaa ja tuottamaan voittoa, mistä oli osoituksena se, että se vastasi yksin toimintansa riskeistä, eikä valtio kattanut sen tappioita. Kyseinen muutoksenhakutuomioistuin totesi lisäksi, ettei VLRD:n toiminnan voitu katsoa vastaavan kaikkien kansalaisten yleisen edun mukaista tarvetta, koska VLRD:n oli osoitettu toimivan kilpailuympäristössä ja koska oli niin, että vaikka tosiseikkojen tapahtuma-aikaan lähes koko sen myynti toteutui Liettuan rautatieyhtiön kanssa, tehdyt arviot myynnin kehittymisestä osoittivat, että vuonna 2016 kyseisen myynnin osuus VLRD:n liiketoimista olisi enää vain 15 prosenttia.
- 16 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Liettuan ylin tuomioistuin) kumosi Lietuvos apeliacinis teismasin ratkaisun.

- 17 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas lähtökohtana oli tällöin se, että sen käsiteltäväksi saatetun oikeusriidan ratkaisu riippui tulkinnasta, joka oli annettava direktiivin 2004/18 1 artiklan 9 kohdan toisen alakohdan a alakohdassa käytetystä ja julkisia hankintoja koskevan Liettuan lain 4 §:ssä toistetusta ilmaisusta ”laitos, joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta”.
- 18 Tässä yhteydessä Lietuvos Aukščiausiasis Teismas korosti muun muassa, että unionin tuomioistuimen omaksuma toiminnallinen lähestymistapa käsitteeseen ”julkisoikeudellinen laitos” johti siihen, että määritettäessä, oliko henkilö hankintaviranomainen, huomioon oli otettava monenlaisia seikkoja, kuten se, oliko markkinoilla, joilla kyseinen henkilö toimii, kilpailutilanne vai ei, tarkasteltavan yksikön perustamisolosuhteet, mahdollisuus tai mahdottomuus korvata kyseinen yksikkö toisella toimijalla tai vielä se, vastasiko kyseinen yksikkö toimintansa aiheuttamista riskeistä vai ei.
- 19 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas totesi pääasiallisesti, että sekä asian ensimmäisessä oikeusasteessa ratkaissut tuomioistuimien että muutoksenhakutuomioistuimien olivat jättäneet tutkimatta VLRD:n harjoittaman liiketoiminnan erityispiirteet muun muassa siltä osin kuin kyse oli toimialalla, jolla kyseinen yhtiö toimi, vallinneen kilpailun intensiivisyydestä. Sen mielestä kyseiset tuomioistuimet olivat antaneet liian suuren merkityksen VLRD:n yhtiöoikeudelliselle muodolle – se on kaupallinen yhtiö – katsoessaan, ettei VLRD ollut hankintaviranomainen.
- 20 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas totesi lisäksi, että VLRD toteutti keskimäärin viisitoista sisäistä liiketoimea vuodessa emoyhtiölleen, jolla ei tällaisten liiketoimien osalta ollut velvollisuutta soveltaa julkisia hankintoja koskevia sääntöjä. Se korosti tässä yhteydessä, että mikäli emoyhtiö itse harjoittaisi tytäryhtiönsä harjoittamaa toimintaa, sen olisi noudatettava kyseisiä sääntöjä julkisia hankintoja koskevan Liettuan lain mukaisesti siltä osin kuin kyse on veturien ja liikkuvan kaluston huollon tai muiden töiden kannalta tarpeellisten ajoneuvojen, materiaalien ja muiden tarvikkeiden hankinnasta. Se mainitsi, että tällaisessa tilanteessa oli tarkasteltava, oliko se, että emoyhtiö turvautui tytäryhtiön palveluihin toteuttaakseen yleisen edun mukaisia taloudellisia toimia, omiaan mahdollistamaan julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön kiertämisen.
- 21 Asia palautettiin Lietuvos apeliacinis teismasiin, joka Vilniaus apygardos teismasin ratkaisun kumottuaan palautti asian tämän käsiteltäväksi.
- 22 Tässä tilanteessa Vilniaus apygardos teismas on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin 2004/18 1 artiklan 9 kohtaa tulkittava siten, että yhtiötä,

- jonka on perustanut hankintaviranomainen, joka harjoittaa toimintaa rautatieliikenteen alalla, nimittäin julkisen rautatieinfrastruktuurin hallinnon sekä henkilö- ja tavaraliikenteen aloilla,
- joka harjoittaa itsenäisesti liiketoimintaa, laatii liiketoimintastrategiansa, tekee päätöksiä toimintansa edellytyksistä (tuotemarkkinat, asiakassegmentti ja niin edelleen), osallistuu kilpailuille markkinoille koko Euroopan unionin alueella ja unionin markkinoiden ulkopuolella tarjoten liikkuvan kaluston valmistukseen ja huoltoon liittyviä palveluja ja joka osallistuu kyseiseen toimintaan liittyviin hankintamenettelyihin pyrkimyksensä saada tilauksia kolmansilta osapuolilta (muilta kuin emoyhtiöltään),
- joka tarjoaa perustajalleen sisäisten liiketoimien perusteella liikkuvan kaluston huoltopalveluja, joiden arvo on 90 prosenttia yhtiön koko toiminnasta,
- jonka perustajalleen tarjoamalla palveluilla on tarkoitus turvata perustajan henkilö- ja tavaraliikennetoiminta,

ei ole pidettävä hankintaviranomaisena?

- 2) Jos unionin tuomioistuin katsoo, että yhtiötä on edellä kuvatuissa olosuhteissa pidettävä hankintaviranomaisena, onko direktiivin 2004/18 1 artiklan 9 kohtaa tulkittava siten, että yhtiö menettää hankintaviranomaisen aseman, jos sisäisten liiketoimien perusteella hankintaviranomaiselle, joka on yrityksen perustaja, tarjottujen liikkuvan kaluston huoltopalvelujen arvo laskee siten, että se muodostaa alle 90 prosenttia tai epäolennaisen osan yhtiön kokonaisliikevaihdosta?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksillään, jotka on tutkittava yhdessä, pääasiallisesti, onko direktiivin 2004/18 1 artiklan 9 kohdan toista alakohtaa tulkittava siten, että yhtiö, joka yhtäältä on kokonaan sellaisen hankintaviranomaisen omistuksessa, joka toiminnassaan tyydyttää yleisen edun mukaisia tarpeita, ja joka toisaalta toteuttaa sekä liiketoimia kyseiselle hankintaviranomaiselle että liiketoimia kilpailluilla markkinoilla, voidaan luokitella mainitussa säännöksessä tarkoitetuksi julkisoikeudelliseksi laitokseksi, ja lisäksi kyseinen tuomioistuin tiedustelee, mikä vaikutus on tässä yhteydessä mahdollisesti sillä, että sisäisten liiketoimien arvo voi tulevaisuudessa muodostaa alle 90 prosenttia tai epäolennaisen osan yhtiön kokonaisliikevaihdosta.
- 24 Aluksi on huomattava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei tässä tapauksessa esitä mitään tarkkoja tietoja pääasiassa kyseessä olevan hankintasopimuksen arvosta, joten ei ole mahdollista määrittää varmasti sitä, ylittääkö kyseisen hankintasopimuksen arvo direktiivin 2004/18 7 artiklan b alakohdassa vahvistetun kynnyсарvon vai ei, eikä siis myöskään sitä, täyttyykö jokin kyseisen direktiivin soveltamisen keskeisistä edellytyksistä pääasiassa vai ei.
- 25 Kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välillä ennakkoratkaisumenettelyssä vallitsevan yhteistyön hengen vuoksi tällaisen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensin tekemän toteamisen puuttumisesta ei seuraa, että pyyntö on jätettävä tutkimatta, jos unionin tuomioistuin katsoo kyseisestä puutteesta huolimatta asiakirja-aineistosta ilmenevien seikkojen perusteella, että se voi antaa hyödyllisen vastauksen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle. Asia on näin erityisesti, kun ennakkoratkaisupyyntö sisältää riittävästi merkityksellisiä seikkoja sen toteamiseksi, että johdetun oikeuden toimen soveltamisedellytykset voivat täytyä. Unionin tuomioistuin antaa kuitenkin vastauksen vain sillä varauksella, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi todeta kyseisten edellytysten täyttyvän (ks. analogisesti tuomio 11.12.2014, Azienda sanitaria locale n. 5 ”Spezzino” ym., C-113/13, EU:C:2014:2440, 48 kohta).
- 26 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana siis on selvittää, täyttyykö 200 000 euron kynnyсарvoa, sellaisena kuin siitä säädetään direktiivin 2004/18 7 artiklan b alakohdassa, koskeva edellytys nyt käsiteltävässä asiassa.
- 27 On riidatonta, että Liettuan rautatieyhtiön toimintaa, joka sisältää henkilöliikennettä koskevien julkisten palvelujen tarjoamisen, katsotaan harjoitettavan yleisen edun mukaisten tarpeiden tyydyttämiseksi ja että kyseinen yhtiö on luokiteltava ”julkisoikeudelliseksi laitokseksi” ja siis ”hankintaviranomaiseksi”.
- 28 Ensimmäisellä kysymyksellä pyritään siis selvittämään, onko myös VLRD luokiteltava ”julkisoikeudelliseksi laitokseksi”.
- 29 Direktiivin 2004/18 1 artiklan 9 kohdan toisen alakohdan a–c alakohdan mukaan ”julkisoikeudellisella laitoksella” tarkoitetaan laitosta, joka on ensinnäkin nimenomaisesti perustettu tyydyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta, joka on toiseksi oikeussubjekti ja jota kolmanneksi joko rahoittaa pääosin valtio, alueellinen tai paikallinen viranomainen taikka muu

julkisoikeudellinen laitos tai jonka johto on näiden laitosten valvonnan alainen taikka jonka hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsenistä valtio, alueellinen tai paikallinen viranomainen taikka muu julkisoikeudellinen laitos nimittää yli puolet.

- 30 Kuten vakiintuneessa oikeuskäytännössä katsotaan, kyseisessä artiklassa mainitut edellytykset ovat luonteeltaan kumulatiivisia, joten laitosta ei voida pitää direktiivissä 2004/18 tarkoitettuna julkisoikeudellisena laitoksena eikä tämän vuoksi myöskään hankintaviranomaisena, jos yksikin näistä edellytyksistä ei täyty (ks. vastaavasti tuomio 22.5.2003, Korhonen ym., C-18/01, EU:C:2003:300, 32 kohta ja tuomio 10.4.2008, Ing. Aigner, C-393/06, EU:C:2008:213, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 31 Käsitettä ”hankintaviranomainen”, mukaan lukien käsite ”julkisoikeudellinen laitos”, on tulkittava toiminnallisesti ja laajasti, kun otetaan huomioon julkisia hankintoja koskevien sopimusten tekemisestä annettujen direktiivien tavoitteet, joina on tehdä mahdolliseksi niin se, että hankintaviranomainen hankintasopimuksia tehdessään suosisi kotimaisia tarjoajia tai ehdokkaita, kuin sekin, että valtion, alueellisten tai paikallisten viranomaisten tai muiden julkisoikeudellisten laitosten rahoittama tai niiden määräysvallassa oleva laitos toimisi muiden kuin taloudellisten perusteiden pohjalta (ks. vastaavasti tuomio 15.5.2003, komissio v. Espanja, C-214/00, EU:C:2003:276, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 32 On huomattava, että VLRD näyttää täyttävän direktiivin 2004/18 1 artiklan 9 kohdan toisen alakohdan b ja c alakohdassa säädetyt edellytykset. On nimittäin riidatonta, että se on oikeussubjekti. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuim on todennut lisäksi, että VLRD on Liettuan rautatieyhtiön kokonaan omistama tytäryhtiö ja että se on mainitun rautatieyhtiön ”määräysvallassa”.
- 33 Niinpä on tarkasteltava ainoastaan sitä kysymystä, onko VLRD direktiivin 2004/18 1 artiklan 9 kohdan toisen alakohdan a alakohdassa tarkoitettu ”laitos, joka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta”.
- 34 Direktiivin 2004/18 1 artiklan 9 kohdan toisen alakohdan a alakohdan sanamuodosta ilmenee, että siinä asetetun vaatimuksen on yksikön, jonka luokittelua tarkastellaan, täytettävä eikä toisen yksikön, vaikka tämä viimeksi mainittu on ensin mainitun yksikön, joka tarjoaa sille tavaroita tai palveluja, emoyhtiö. Siihen, että yritystä itsessään pidetään hankintaviranomaisena, ei siten riitä se, että yrityksen on perustanut hankintaviranomainen tai että sen toimintaa rahoitetaan hankintaviranomaisen toiminnasta saaduin varoin (tuomio 15.1.1998, Mannesmann Anlagenbau Austria ym., C-44/96, EU:C:1998:4, 39 kohta).
- 35 Lisäksi on otettava huomioon, että ilmaisun ”nimenomaisesti” käyttö on osoitus unionin lainsäätäjän tahdosta saattaa julkisia hankintoja koskevien sitovien sääntöjen alaisiksi vain yksiköt, jotka on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta, ja joiden toiminta täyttää tällaiset tarpeet.
- 36 On siis selvitettävä ensinnäkin, onko VLRD nimenomaisesti perustettu tyydyttämään yleisen edun mukaisia tarpeita ja täyttääkö tämä toiminta tosiasiallisesti nämä tarpeet, ennen tarvittaessa sen tutkimista, ovatko nämä tarpeet luonteeltaan teollisia tai kaupallisia vai eivät (ks. vastaavasti tuomio 22.5.2003, Korhonen ym., C-18/01, EU:C:2003:300, 40 kohta).
- 37 Nyt käsiteltävässä tapauksessa ensimmäisen kysymyksen sanamuodosta ilmenee, että VLRD tarjoaa tavaroita ja palveluja, joilla on tarkoitus ”turvata [sen emoyhtiön] henkilö- ja tavaraliikennetoiminta”.
- 38 Ennakkoratkaisupyynnöstä nimittäin ilmenee, että VLRD on perustettu Liettuan rautatieyhtiön uudelleenjärjestelyn jälkeen ja että ”niin [VLRD:n] perustamisella kuin sen toiminnallakin pyritään edelleen täyttämään sen perustajan tarpeita eli yleisen edun mukaisia tarpeita”. Tässä yhteydessä on huomattava, että pääasiassa on niin, että VLRD:n toiminta, muun muassa veturien ja junavaunujen

valmistus ja huolto sekä näiden tuotteiden ja palvelujen tarjoaminen Liettuan rautatieyhtiölle, on tarpeen, jotta tämä viimeksi mainittu voi harjoittaa yleisen edun mukaisten tarpeiden tyydyttämiseen tarkoitettua toimintaansa.

- 39 Näyttää siis siltä, että VLRD on nimenomaisesti perustettu tyydyttämään emoyhtiönsä tarpeita, koska tarpeet, jotka VLRD:lle on annettu tehtäväksi tyydyttää, ovat välttämätön edellytys emoyhtiön yleisen edun mukaisen toiminnan harjoittamiselle, minkä selvittäminen on kuitenkin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana.
- 40 On huomattava, että on merkityksetöntä, että yleisen edun mukaisten tarpeiden tyydyttämiseen tarkoitettun toiminnan lisäksi kyseessä oleva yksikkö harjoittaa myös muuta toimintaa kilpailluilla markkinoilla voittoa tavoitellen (ks. vastaavasti tuomio 15.1.1998, Mannesmann Anlagenbau Austria ym., C-44/96, EU:C:1998:4, 25 kohta ja tuomio 10.4.2008, Ing. Aigner, C-393/06, EU:C:2008:213, 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 41 Niinpä se, että VLRD harjoittaa paitsi yleisen edun mukaisten tarpeiden tyydyttämiseksi toimintaa sisäisillä liiketoimilla Liettuan kansallisen rautatieyhtiön kanssa, jotta tämä voi harjoittaa kuljetustoimintaansa, myös muuta toimintaa voittoa tavoitellen, on tässä yhteydessä merkityksetöntä.
- 42 Laitoksen kuuluminen direktiivin 2004/18 1 artiklan 9 kohdan toisen alakohdan a alakohdassa tarkoitettuun käsitteeseen ”julkisoikeudellinen laitos” edellyttää myös sitä, että laitos tyydyttää yleisen edun mukaisia tarpeita, joilla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta.
- 43 Tässä yhteydessä on huomattava, että kyseistä luonnetta on arvioitava ottaen huomioon kaikki asian kannalta merkitykselliset oikeudelliset seikat ja tosiseikat, jollaisia ovat olosuhteet, joiden takia asianomainen laitos perustettiin, ja olosuhteet, joissa se harjoittaa yleisen edun mukaisten tarpeiden tyydyttämiseen tarkoitettua toimintaa, mukaan lukien muun muassa kilpailun puuttuminen markkinoilta, se, ettei laitoksen tarkoituksena ole voiton tavoittelu, se, ettei se vastaa tähän toimintaan liittyvistä riskeistä, sekä kyseisen toiminnan mahdollinen julkinen rahoitus.
- 44 Kuten oikeuskäytännössä on katsottu, on niin, että jos siltä osin kuin kyse on yleisen edun mukaisten tarpeiden tyydyttämiseen tarkoitettusta toiminnasta, asianomainen laitos toimii tavanomaisissa markkinaolosuhteissa, tavoittelee voittoa ja vastaa kyseisen toiminnan harjoittamisesta aiheutuneista tappioista, ei ole todennäköistä, että sen tyydyttämät tarpeet olisivat luonteeltaan muita kuin teollisia tai kaupallisia (tuomio 16.10.2003, komissio v. Espanja, C-283/00, EU:C:2003:544, 81 ja 82 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 45 Yleisen edun mukaisen tarpeen, jolla ei ole teollista tai kaupallista luonnetta, ei kuitenkaan voida katsoa puuttuvan yksinomaan sillä perusteella, että on olemassa kehittyntä kilpailua.
- 46 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on siis selvittää kaikkien asian oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, harjoittiko VLRD silloin, kun pääasiassa kyseessä olevan hankintasopimuksen sopimuspuoli valittiin, yleisen edun mukaisten tarpeiden tyydyttämiseen tarkoitettua toimintaa kilpailutilanteessa ja oliko muun muassa niin, että VLRD:llä oli asian olosuhteiden perusteella mahdollisuus toimia muiden kuin taloudellisten perusteiden pohjalta.
- 47 Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole merkitystä sillä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ennakkoratkaisupyynnössä esittämällä seikalla, jonka mukaan Liettuan rautatieyhtiön kanssa toteutettavien sisäisten liiketoimien osuus VLRD:n kokonaisliikevaihdosta voisi tulevaisuudessa vähentyä, koska mainitun tuomioistuimen asiana on tutkia, mikä tämän yhtiön tilanne oli kyseessä olevan hankintasopimuksen sopimuspuolen valintahetkellä.

- 48 Esitettyihin kysymyksiin on siis vastattava, että direktiivin 2004/18 1 artiklan 9 kohdan toista alakohtaa on tulkittava siten, että yhtiö, joka yhtäältä on kokonaan sellaisen hankintaviranomaisen omistuksessa, joka toiminnassaan tyydyttää yleisen edun mukaisia tarpeita, ja joka toisaalta toteuttaa sekä liiketoimia kyseiselle hankintaviranomaiselle että liiketoimia kilpailluilla markkinoilla, on luokiteltava mainitussa säännöksessä tarkoitetuksi julkisoikeudelliseksi laitokseksi, kunhan kyseisen yhtiön toiminta on tarpeen, jotta mainittu hankintaviranomainen voi harjoittaa toimintaansa, ja kunhan yleisen edun mukaisten tarpeiden tyydyttämiseksi kyseinen yhtiö toimii muiden kuin taloudellisten perusteiden pohjalta, minkä selvittäminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana. Tässä yhteydessä on merkityksetöntä, että sisäisten liiketoimien arvo voi tulevaisuudessa muodostaa alle 90 prosenttia tai epäolennaisen osan yhtiön kokonaisliikevaihdosta.

Oikeudenkäyntikulut

- 49 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/18/EY, sellaisena kuin se on muutettuna 30.11.2011 annetulla komission asetuksella (EU) N:o 1251/2011, 1 artiklan 9 kohdan toista alakohtaa on tulkittava siten, että yhtiö, joka yhtäältä on kokonaan sellaisen hankintaviranomaisen omistuksessa, joka toiminnassaan tyydyttää yleisen edun mukaisia tarpeita, ja joka toisaalta toteuttaa sekä liiketoimia kyseiselle hankintaviranomaiselle että liiketoimia kilpailluilla markkinoilla, on luokiteltava mainitussa säännöksessä tarkoitetuksi julkisoikeudelliseksi laitokseksi, kunhan kyseisen yhtiön toiminta on tarpeen, jotta mainittu hankintaviranomainen voi harjoittaa toimintaansa, ja kunhan yleisen edun mukaisten tarpeiden tyydyttämiseksi kyseinen yhtiö toimii muiden kuin taloudellisten perusteiden pohjalta, minkä selvittäminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana. Tässä yhteydessä on merkityksetöntä, että sisäisten liiketoimien arvo voi tulevaisuudessa muodostaa alle 90 prosenttia tai epäolennaisen osan yhtiön kokonaisliikevaihdosta.

Allekirjoitukset